



ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΔΙΑΛΕΞΗ ΜΕ ΘΕΜΑ:

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

(Συγκριτική θεώρηση – Προοπτικές - Προβληματισμοί)

**ΟΜΙΛΗΤΗΣ :
ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΥΤΕΡΟΣ ΛΑΖΑΡΟΣ ΣΚΑΓΚΟΣ**

**ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ - ΘΕΟΛΟΓΟΣ
Υποψήφ. Master Θεολογίας
Διευθυντής 3^{ου} 12/Θεσίου Δημοτικού Σχολείου Σπάρτης**

**Η ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΟΥ 3^{ΟΥ} Δ.Σ. ΘΑ ΑΠΟΔΩΣΕΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥΣ ΥΜΝΟΥΣ
ΥΠΟ ΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΣΟΦΙΑΣ ΑΝΔΡΙΤΣΟΥ.**

**ΔΕΥΤΕΡΑ 31 ΜΑΪΟΥ 2010
ΩΡΑ : 8.00 μ.μ.
ΑΙΘΟΥΣΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ
(Ιεόγειο Δημόσιας Βιβλιοθήκης Σπάρτης)**

ΟΡΓΑΝΩΣΗ:

- ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΚΠ/ΚΩΝ Π.Ε. ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ «ΟΠΛΙΘΩΝ»
- ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ 1^{ης} Ε. Π ΝΟΜΟΥ ΛΑΚΩΝΙΑΣ
- ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ 3^{ΟΥ} ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ
- ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ 3^{ΟΥ} ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ
- ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Σας προσκαλούμε στην επιμορφωτική διάλεξη με θέμα:

**«Το μάθημα των Θρησκευτικών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση»
(Συγκριτική θεώρηση-Προοπτικές-Προβληματισμοί)**

η οποία θα πραγματοποιηθεί

τη Δευτέρα, 31 Μαΐου 2010 και ώρα 8:00 μ.μ.

στην αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Σπαρτιατών
(ισόγειο Βιβλιοθήκης)

Ομιλητής ο Πρωτοπρεσβύτερος Λάζαρος Σκάγκος

*Διδάσκαλος Θεολόγος
Υποψηφ. Master Θεολογίας
Διευθυντής του 3^{ου} 12/θέσιου Δημοτικού Σχολείου Σπάρτης*

Την εκδήλωση πλαισιώνει η μαθητική χορωδία του Τρίτου
με θρησκευτικούς ύμνους και τραγούδια
υπό τη Διεύθυνση της Μουσικού κ. Σοφίας Ανδρίτσου.

ΟΙ ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

- Σύλλογος Εκπ/κών Π.Ε. Λακεδαίμονος «Ο ΠΛΗΘΩΝ»
- Σχολικός Σύμβουλος 1^{ης} Ε. Π Νομού Λακωνίας
- Σύλλογος Διδασκόντων 3^{ου} Δ. Σχολείου Σπάρτης
- Σύλλογος Γονέων 3^{ου} Δ. Σχολείου Σπάρτης
- Πνευματικό Κέντρο Δήμου Σπαρτιατών

**ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
(Συγκριτική θεώρηση- Προοπτικές-Προβληματισμοί)**

**Σεβασμιώτατε, Θεοφιλέστατε, Σεβαστοί Πατέρες και Αδελφοί,
κύριοι Βουλευτές, κύριε Περιφερειακέ Διευθυντή
Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Πελοποννήσου, κύριε Νομάρχη, κύριε Διοικητά του ΚΕΕΜ,
κύριε Δήμαρχε Σπαρτιατών, κύριε Δήμαρχε Μυστρά**

**κύριε Διευθυντή Εκπαίδευσης του Νομού, κύριε Σχολικέ
Σύμβουλε, αγαπητοί συν- αδελφοί στο λειτούργημα της
Εκπαίδευσης, κυρίες, κύριοι, αγαπητά μας παιδιά.**

Υπακούοντας στη φωνή της συνειδήσεώς μου και στην προτροπή μερικών καλών φίλων και συν- αδελφών στο λειτούργημα της εκπαίδευσης των παιδιών μας, θα προσπαθήσουμε να απευθύνουμε σε όλους εσάς που αποτελείτε το εκλεκτό ακροατήριο της αποψινής μας σύναξης, μερικές σκέψεις που απορρέουν από την πολυετή εμπειρία μας στο σχολείο, σχετικά με το μάθημα των Θρησκευτικών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, θα προβούμε σε μια συγκριτική θεώρηση αυτού του τόσου σημαντικού μαθήματος, με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης και όχι μόνο, θα μοιραστούμε μαζί σας μερικούς προβληματισμούς και θα σηματοδοτήσουμε την προοπτική του μαθήματος των Θρησκευτικών στο δημοτικό σχολείο.

Εάν καταφέρουμε να βάλουμε τον δάκτυλον «επί των τύπων των ήλων» και τα χέρια μας επάνω στην πληγωμένη πλευρά της εκπαίδευσης, από τη σκοπιά της θρησκευτικής αγωγής, θα το θεωρήσουμε αληθινή συμβολή, αν και σήμερα «το χάος στην παιδεία είναι ψηλαφητό, ολοκληρωτικό και αδιέξοδο από την πρώτη ως την έσχατη βαθμίδα και πτυχή», κατά τον Χρήστο Γιανναρά.¹

¹ Χ. Γιανναρά. Πανεπιστήμια, Το Βήμα 12-4-1989 σ.31.

Η παιδεία όμως με την προβληματική της, μας «πληγώνει», αλλά την αποδεχόμαστε ενσυνείδητα και ευχάριστα κατά τον Άγιο Ισίδωρο τον Πηλουσιώτη, γιατί « της μεν ευημερίας δοκεί κόσμος είναι, της δε δυσημερείας όρμος ».²

Την αποψινή μας λιτή εκδήλωση, παρακαλώ να μου επιτρέψετε, να την αφιερώσουμε με πολύ σεβασμό και ανείπωτη αγάπη στον πολυσεβαστό μας Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μονεμβασίας και Σπάρτης κ. Ευστάθιο, που σε λίγους μήνες συμπληρώνει τριάντα ολόκληρα ,ευδόκιμα, πολύκαρπα χρόνια αρχιερατικής διακονίας, στο τιμόνι της Τοπικής Εκκλησίας και αποτελεί το καύχημά μας, τη χαρά μας την ελπίδα μας και το στήριγμά μας ,κληρικών και λαϊκών, στη δύσκολη από πολλές πλευρές, εποχή, που ζούμε.

Δεν έχουμε το χρόνο να αναφερθούμε στις αλλεπάλληλες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις του 1964 ,του 1976 και μετέπειτα, ούτε στα Αναλυτικά Προγράμματα, ούτε στα σχολικά διδακτικά βιβλία που κατά καιρούς εκδίδονται και βελτιώνονται ή παραποιούνται, ανάλογα με τις εκάστοτε πολιτικές ηγεσίες του Υπουργείου Παιδείας.

Μάλιστα τα σχολικά βιβλία, σήμερα, είναι από τη φύση τους ένα ακανθώδες πρόβλημα της εκπαίδευσης στη χώρα μας το οποίο θα είναι πάντοτε καυτό, ό,τι πρόοδος κι' αν γίνει, γιατί το σχολικό βιβλίο σύμφωνα με τη γνώμη του Μπαμπινιώτη, μπορεί να είναι « ευλογία ή κατάρα», αν και σύγουρα δεν είναι εκπαιδευτική πανάκεια.³ Και βεβαίως κανείς από τους εκπαιδευτικούς δεν αρνείται ότι υπάρχει πρόβλημα στα σημερινά βιβλία των Θρησκευτικών και στον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος. Αυτό όμως ανάγεται στην προσπάθεια βελτιώσεως τους, όχι όμως και της κατάργησής τους ή της υποβάθμισής τους. Όλα αυτά μπορούν να αποτελέσουν ξεχωριστό θέμα, άλλης ειδικής εισηγήσεως.

Σκοπός της εισηγήσεώς μας είναι να μελετήσουμε την αξία του μαθήματος και να δώσουμε απαντήσεις σε αυτούς ,που στις μέρες μας, από μέσα της επικοινωνίας, ξιφουλκούν και επιτίθενται λαύροι εναντίον του διαδίδοντας την κατάργησή του ή την προαιρετικότητά του ή την μετατροπή του από ομολογιακού

² Ισιδώρου Πηλουσιώτη,Επιστολαί 3.374 ,MG 78,1024.A

³ Εφημερίδα Το Βήμα,5-8-1990 σ.16.

χαρακτήρα, που είναι σήμερα, σε θρησκειολογικού ή την αντικατάστασή του από άλλο άχρωμο μάθημα.

Στη νεότερη Ελλάδα, το μάθημα των θρησκευτικών ήταν πάντα και παραμένει υποχρεωτικό, αναπόσπαστο από τα άλλα μαθήματα των ελληνόπουλων. Σύμφωνα με το γενικό σκοπό της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Ν. Πλαίσιο 1566/1985) η παρεχόμενη εκπαίδευση υποβοηθά ανάμεσα σ' άλλα τους μαθητές ώστε « να εμπνέονται από αγάπη προς τον άνθρωπο, τη ζωή και τη φύση και να διακατέχονται από πίστη προς την πατρίδα και τα γνήσια στοιχεία της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης». Ο Νόμος αυτός εξειδικεύει τα περί θρησκευτικής αγωγής του Συντάγματος, σύμφωνα με την ορθόδοξη χριστιανική παράδοση και συμβάλλει στη διαμόρφωση της προσωπικότητας και τη μόρφωση των μικρών παιδιών.

Τα μικρά παιδιά έρχονται σήμερα στο σχολείο με όλο και πιο τραυματικές εμπειρίες. Για το παιδί, η είσοδος στο σχολείο, αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη, μετά την είσοδο του στον κόσμο, αλλαγή της ζωής του. Διαβαίνοντας ο μικρός μαθητής τις πόρτες του δημοτικού, εντάσσεται σε μια κοινωνία, που δεν είναι πρωταγωνιστής ,αλλά μέλος και συν- μαθητής. Μέσα στον καινούριο κόσμο, ο μικρός μαθητής ψάχνει εναγωνίως να βρει τον αληθινό Θεό, τον πραγματικό του εαυτό, το στύγμα του μέσα στον κόσμο, αγάπη, κατανόηση και ζεστασιά. Πολλά παιδιά μέχρι την ηλικία των έξι χρόνων ιδίως, στις πόλεις, έχουν ζήσει την κόλαση της μοναξιάς και την απουσία των εργαζομένων γονέων. Έχουν βιώσει ιδιαίτερα τραυματικά την απουσία του μεγάλου Πατέρα Θεού ,μεγαλώνοντας πολλές φορές σ' ένα κόσμο, όχι τόσο αντίθεο, αλλά ά -θεο σ' έναν κόσμο ο οποίος, ενώ παραδέχεται ότι υπάρχει κάπου ,κάπως, κάποιος Θεός , και « παρακολουθεί» ,χωρίς να συμμετέχει ουσιαστικά στις θρησκευτικές τελετές, ουσιαστικά αρνείται την επέμβαση αυτού του Θεού, στην καθημερινότητά του. Το παιδί στα κρίσιμα ερωτήματά του: « ποιος έκανε τον κόσμο», «τι σχέση έχει ο Θεός με τον κόσμο και με τον ίδιο», ως απάντηση, έχει εισπράξει από τον κουρασμένο πατέρα ή την απασχολημένη μητέρα, την επωδό: « θα τα μάθεις στο σχολείο».

Σήμερα η παιδοψυχολογία, αναγνωρίζει ότι δεν υπάρχει παιδί χωρίς θρησκευτικότητα. Το πρόβλημα δεν είναι, εάν θα πρέπει να

δοθεί θρησκευτική αγωγή στο παιδί, αλλά στο εάν θα καλλιεργηθεί κατάλληλα από το δάσκαλο αυτή η έμφυτη θρησκευτικότητά του.

Η Υπουργική Απόφαση υπ' αριθ.21072^a/Γ2/2003, υπογεγραμμένη από τον τότε Υπουργό Παιδείας, με τίτλο « Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΦΕΚ.303/13-3-2003), αποτελεί την ιδεολογική μήτρα της «Παγκοσμιοποίησης», από την οποία γεννήθηκαν τα νέα σε χρήση σχολικά εγχειρίδια των φιλολογικών, ιστορικών, κοινωνιολογικών, και θρησκευτικών μαθημάτων. Την πολιτική αυτή ευθύνη του ιδεολογικού αναπροσανατολισμού της παιδείας, συμμερίσθηκε και συνανέλαβε το 2004 μετά την κυβερνητική αλλαγή η τότε πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας με τη διατήρηση σε ισχύ της εν λόγω Υπουργικής Απόφασης και με τη διανομή των νέων βιβλίων. Για την θρησκευτική Αγωγή στην Προσχολική εκπαίδευση, δηλαδή το Νηπιαγωγείο, διαπιστώθηκε ότι αποτελεί μέρος όλων των Αναλυτικών Προγραμμάτων από το 1895 μέχρι σήμερα. Μέχρι το 1980 στο Αναλυτικό Πρόγραμμα, η Θρησκευτική Αγωγή κατείχε την πρώτη θέση στην Ιεραρχία των γνωστικών αντικειμένων. Από το 1989 υποβιβάστηκε στην έκτη θέση, τώρα μάλιστα με την προαναφερθείσα Υπουργική Απόφαση του 2003, έχασε την αυτονομία της και εντάχθηκε στο μάθημα της Μελέτης του Περιβάλλοντος. Συγχρόνως παρατηρείται έκπτωση μέχρι και απώλεια του βιωματικού στοιχείου και έμφαση περισσότερο στον κοινωνικό παρά στο θρησκευτικό προσανατολισμό. Στον « Οδηγό της Νηπιαγωγού », που είναι το αντίστοιχο βιβλίο του δασκάλου για την νηπιαγωγό, δεν προτείνονται δραστηριότητες θρησκευτικού περιεχομένου. Γιατί αυτή αποχριστιάνιση και εξαφάνιση της Θρησκευτικής Αγωγής, στην τόσο τρυφερή, κρίσιμη και θεμελιακή νηπιακή ηλικία; Να θεωρηθεί μήπως πνευματικό παιδομάζωμα; Τα ίδια περίπου ισχύουν και για τη Θρησκευτική Αγωγή στην Πρώτη και στη Δευτέρα τάξη του δημοτικού.⁴

Οι ειδικοί σκοποί του μαθήματος των Θρησκευτικών στο δημοτικό

⁴ « Επιστημονική Ημερίδα» με Θέμα «Τα νέα βιβλία Θρησκευτικών Δημοτικού και Γυμνασίου», που διοργανώθηκε στη Θεσσαλονίκη, από το Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης την 3-5-2007

Για να αξιολογηθεί το μάθημα των Θρησκευτικών, θα πρέπει να καθορισθεί τι είναι « Παιδεία» και ποιο το περιεχόμενό της. Η παιδεία αποσκοπεί πρώτον στο να εξανθρωπίσει το άτομο, να διαμορφώσει δηλαδή μια τέλεια προσωπικότητα με συνείδηση πλήρους ευθύνης σε σχέση προς τον άνθρωπο, την κοινωνία, και το ευρύτερο περιβάλλον. Δεύτερον. Στο να παράσχει τα αναγκαία πνευματικά εφόδια προς επαγγελματική αποκατάσταση. Τρίτον. Στο να παράσχει ευρύτερες υπεύθυνες πληροφορίες για να γνωρίσει την πνευματική πορεία και την ιστορία της ανθρωπότητας. Είναι προφανές ότι το μάθημα των Θρησκευτικών εκπληρώνει και τους τρεις σκοπούς, αφού η Θρησκεία είναι ο φορέας της ελληνοχριστιανικής παράδοσης, με την οποία είναι συνυφασμένη επί δύο χιλιάδες χρόνια ζωή και ιστορία του ελληνισμού.

Το μάθημα των Θρησκευτικών στο δημοτικό, είναι ενταγμένο στην παρεχόμενη από την Πολιτεία εκπαίδευση και υπηρετεί τους γενικούς σκοπούς της παιδείας, σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους Νόμους. Με τη διδασκαλία των Θρησκευτικών επιδιώκεται οι μαθητές: Πρώτον. Να αντιληφθούν την αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπο και τον κόσμο. Δεύτερον. Να ανακαλύψουν τη σημασία και την επικαιρότητα του Ευαγγελίου για την προσωπική ζωή και τον πολιτισμό. Τρίτον. Να καλλιεργήσουν πνεύμα έμπρακτης αγάπης, αλληλεγγύης, ειρήνης, δικαιοσύνης, σεβασμού της Θρησκευτικής ιδιαιτερότητας και συνύπαρξης με τους άλλους, που είναι διαφορετικοί. Τέταρτον. Να εκτιμήσουν την ανάγκη του σεβασμού και της προστασίας του περιβάλλοντος καθώς και της πολιτισμικής κληρονομιάς του τόπου τους και της ανθρωπότητας. Πέμπτον. Να γνωρίσουν βασικές παραστάσεις, έννοιες και σύμβολα της ορθόδοξης πίστης και ζωής. Έκτον. Να κατανοήσουν τι σημαίνει να είναι κάποιος, ενεργό μέλος εκκλησιαστικής κοινότητας.

Ποια είναι άραγε η προσφορά του μαθήματος των Θρησκευτικών στην προσωπικότητα και τη μόρφωση των παιδιών;

Δυστυχώς το σύγχρονο σχολείο, στο οποίο το παιδί με τόσα κρυφά όνειρα και προσδοκίες εντάσσεται, πολλές φορές αποτελεί καθρέπτη μιας κοινωνίας επιδόσεων και ανταγωνισμού. Στη σημερινή κοινωνία το σχολείο, έχοντας εναρμονισθεί σε μια χρησιμοθηρική κοινωνία, αποβλέπει στην καλλιέργεια του εγκεφάλου, στοχεύοντας στο χρήσιμο και όχι στο ωραίο, στην επάνδρωση γραφείων και όχι στη διαμόρφωση χαρακτήρων. Πολύ ωραία επισημαίνει ο π. Μιχαήλ Καρδαμάκης: «Από το σχολείο μας δε λείπουν οι γνώσεις οι ειδικές και χρήσιμες, αλλά λείπει η σοφία, το νόημα, ή η ζωή σαν νόημα. Δε λείπουν τόσο πολύ τα μέσα, όσο λείπει σκοπός. Δεν λείπουν τα προγράμματα, αλλά το όραμα ... Δεν λείπουν οι μεταρρυθμίσεις αλλά οι στόχοι. Από το σχολείο μας δεν λείπουν οι ιδεολογίες, αλλά η καθολική αλήθεια. Δεν λείπει η κουλτούρα αλλά η ανθρωπιά. Δεν λείπουν τα είδωλα, αλλά ο Θεός. Από το σχολείο μας δεν λείπει το ανθρωπιστικό ιδεώδες αλλά η πίστη στον άνθρωπο, που δεν υπάρχει βεβαία, χωρίς την πίστη στο Θεό».

Σε ένα σχολείο επιδόσεων και ανταγωνισμού, τα Θρησκευτικά δε φορτώνουν τα παιδιά με επί πλέον γνώσεις (βιβλικής και εκκλησιαστικής ιστορίας) στις ήδη ποικίλες γνώσεις που προσφέρουν τα άλλα μαθήματα του ωρολογίου προγράμματος, αλλά δίνουν στις γνώσεις και τα εφόδια των άλλων μαθημάτων στερεή βάση, σαφή προσανατολισμό και πάνω απ' όλα όραμα και γνώση. Η θρησκευτική αγωγή δεν είναι προσθήκη άλλου σωρού από υλικά στο σπίτι, που κτίζεται.

Το μάθημα των θρησκευτικών στην Ελλάδα ρητώς και κατηγορηματικώς προβλέπεται από το Σύνταγμα ως μάθημα υποχρεωτικό για όλους τους ορθόδοξους χριστιανούς μαθητές. Αυτό έχει γίνει δεκτό από σχετική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, Απόφαση 3356/1995.

Η Απόφαση αυτή δέχεται τα εξής: Πρώτον. Η ανάπτυξη της θρησκευτικής αγωγής των μαθητών περί της οποίας ομιλεί η προαναφερθείσα συνταγματική διάταξη, πραγματοποιείται σύμφωνα με τις Αρχές της ορθόδοξης χριστιανικής διδασκαλίας. Δεύτερον. Το μάθημα, προστατεύεται από το άρθρο 2 του πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το οποίο στη χώρα μας έχει κυρωθεί με το Νόμο

53/1974 και έχει αυξημένη ισχύ το άρθρο 28 του Συντάγματος. Τρίτον. Οι μαθητές είναι υποχρεωμένοι να μετέχουν στο μάθημα, όπως επίσης και τις λοιπές θρησκευτικές εκδηλώσεις, πρωινή προσευχή και εκκλησιασμό. Στο σημείο αυτό να μου επιτρέψετε να καταθέσω δύο προβληματισμούς. Η πρωινή προσευχή είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη και αποδεκτή από τη συντριπτική πλειοψηφία του εκπαιδευτικού και του μαθητικού δυναμικού της κάθε σχολικής μονάδας. Ήταν άστοχη και αντισυνταγματική η ενέργεια ενός σχολείου της Αθήνας, όπου η Διευθύντριά του, αντικατέστησε το «Πάτερ ημών» με ποίημα του Γιάννη Ρίτσου «Το πρωινό αστέρι». Εάν κάποιο παιδί ή κάποια παιδιά ανήκουν σε διαφορετική θρησκεία ή σε άλλο δόγμα, θα πρέπει να σεβαστούν την πλειοψηφία των υπολοίπων συμμαθητών τους, ενώ υπάρχουν συγκεκριμένες οδηγίες από την Πολιτεία για τη στάση τους γενικά αυτών των μαθητών. Είναι ανεπίτρεπτο να παρεμβαίνουν κάποιοι για την καθαίρεση των ορθοδόξων συμβόλων της χώρας μας και την αντικατάσταση της πρωινής προσευχής. Θα πρέπει να σεβαστούν και οι άλλοι εμάς, που είμαστε οι περισσότεροι και τους φιλοξενούμε στη χώρα μας και τους παρέχουμε κάθε διευκόλυνση στην εδώ παραμονή τους. Και για τον εκκλησιασμό. Στο παλιό σχολείο την ανάγκη του εκκλησιασμού, την κάλυπτε εξ' ολοκλήρου το σχολείο. Όταν καθιερώθηκε το πενθήμερο διδασκαλίας και το σαββατοκύριακο δε λειτουργεί το σχολείο, αποδείχθηκε περίτρανα, ότι το σχολείο κάλυπτε την ευθύνη αρκετών γονέων, πιθανόν της πλειοψηφίας, οι οποίοι, δεν εκκλησιάζονταν ή δεν εκκλησιάζονται, με αποτέλεσμα τα παιδιά τους να μη τους βλέπουν δίπλα τους στο Ναό και να αγνοούν βασικές εμπειρίες. Ο εκκλησιασμός σήμερα πραγματοποιείται μια φορά το μήνα από το σχολείο συντεταγμένα και μετά από συνεννόηση με τον οικείο Εφημέριο στην ενορία του οποίου, ανήκει η σχολική μονάδα. Το τέλειο θα ήταν, αν ο εκκλησιασμός συνέπιπτε με την πανήγυρη της Ενορίας, όπου οι μαθητές βίωναν πραγματικά το μεγαλείο της και θα ένοιωθαν πως μικροί και μεγάλοι αποτελούν όλοι μαζί, το «τοπικό πλήρωμα» και ότι όλοι είναι παιδιά ενός Πατέρα, του Θεού. Τέταρτον. Το μάθημα των Θρησκευτικών σήμερα διδάσκεται δύο ώρες την εβδομάδα σ' όλες τις τάξεις του σχολείου και σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να μειωθούν. Πέμπτον. Μαθητές ετερόθρησκοι ή ετερόδοξοι ή άθεοι,

απαλλάσσονται του μαθήματος των Θρησκευτικών, μόνον εφόσον επικαλεσθούν λόγους θρησκευτικούς.

Είναι γεγονός, ότι το μάθημα των Θρησκευτικών σήμερα « υποφέρει» και εδώ και πολύ καιρό, έχει χάσει τη σημαντικότητά του. Από κάποιους δασκάλους παραθεωρείται συστηματικά και χρησιμοποιείται για κάλυψη κενών στα μαθήματα της Γλώσσας, Μαθηματικών κ.λ.π. ή τοποθετείται τις τελευταίες ώρες της Παρασκευής ... κάτι που το υποβαθμίζει ως μορφωτική αξία.

Κι' όμως το μάθημα των Θρησκευτικών βοηθάει τον δάσκαλο να ξαναγίνει από «εκπαιδευτικός», πραγματικός λειτουργός και « ανθρωποίος» κατά τη φράση του Μεγάλου Αντωνίου.

Τα τελευταία χρόνια, υποστηρίζεται από διαφόρους κύκλους διανοουμένων, ότι λόγω της πλήρους ένταξης της χώρας μας στην Ενωμένη Ευρώπη και των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν, το μάθημα των Θρησκευτικών πρέπει να καταργηθεί ως αναχρονιστικό, γιατί τάχα η « προηγμένη» Ευρώπη ήδη το κατήργησε ή να γίνει θρησκειολογικό και στην καλύτερη περίπτωση να καταστεί μάθημα επιλογής. Είναι έτσι όμως τα πράγματα; Η αλήθεια είναι τελείως διαφορετική.

Το μάθημα των Θρησκευτικών σ' ολόκληρη την Ευρώπη είναι υποχρεωτικό και έχει ομολογιακό –κατηχητικό χαρακτήρα, και μάλιστα σε πολλές χώρες η κάθε « Εκκλησία», η ίδια έχει το λόγο για το ποιος θα κάνει το μάθημα και τι θα διδάξει. Τα 27 Μέλη-Κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δίνουν μεγάλη ηθικοκοινωνική σημασία στη θρησκευτική αγωγή των παιδιών. Αποτελεί ένα βασικό μάθημα του σχολείου και διδάσκεται με επιστημονικές και με παιδαγωγικές προϋποθέσεις θεολογικά και όχι θρησκειολογικά.

Στη Γαλλία, τη χώρα του διαφωτισμού και της πλήρους άθρησκης οργάνωσης του Κράτους, στην οποία πάνω από εκατό χρόνια δε διδάσκονταν, το μάθημα των Θρησκευτικών, από τριετίας, ο διανοητής Ρεζίς Ντεμπρέ, εισηγήθηκε και επανήλθε το μάθημα στα σχολεία, τονίζοντας ότι το θρησκευτικό φαινόμενο, συνδέεται με τον πολιτισμό, την τέχνη, και με τα γράμματα, μέσα από τα συναφή μαθήματα του γαλλικού σχολείου, βλέποντας το Ισλάμ να αναπτύσσεται στη χώρα και το λαό να μην έχει μια πυξίδα ιδανικών

και παραδόσεων.⁵ Στη χώρα αυτή το περιεχόμενο του μαθήματος των Θρησκευτικών και στις δύο βαθμίδες της Εκπαίδευσης είναι καθαρά θρησκευτικό- ομολογιακό. Ο Duvert σε μελέτη του αναφέρει ότι η γαλλική νομολογία παρέχει πλήθος αποφάσεων, οι οποίες θεωρούν το μάθημα των θρησκευτικών υποχρεωτικό, αλλά και ωφέλιμο για την ηθική και πνευματική ανάπτυξη των παιδιών.⁶

Στη Γερμανία, « το κέντρο της Ευρώπης», το μάθημα των ορθόδοξων θρησκευτικών, όπως και των άλλων Ομολογιών, διδάσκεται ισότιμα με τα άλλα μαθήματα στο ημερήσιο πρόγραμμα του γερμανικού σχολείου και είναι υποχρεωτικό. Το άρθρο 7 παρ.3 του Γερμανικού Συντάγματος αναφέρει, ότι το μάθημα των Θρησκευτικών στα σχολεία αποτελεί τακτικό μάθημα, η δε διδασκαλία του, γίνεται σύμφωνα προς τις αρχές των θρησκευτικών κοινοτήτων. Η παράγραφος 2 της προαναφερθείσας διάταξης αναφέρει, ότι οι έχοντες την επιμέλεια των παιδιών δικαιούνται να αποφασίζουν περί της συμμετοχής των στο μάθημα των Θρησκευτικών. Ο Καθηγητής Rees τονίζει ότι κατά συνταγματική επιταγή το περιεχόμενο του μαθήματος των Θρησκευτικών οφείλει να είναι δογματικό.⁷ Ο Γερμανός συνταγματολόγος καθηγητής List αναφέρει επί λέξει: « Περί της συμμετοχής στο μάθημα των Θρησκευτικών, το οποίον εκ φύσεως του δεν είναι προαιρετικό, αλλά δογματικό-υποχρεωτικό». Επίσης ο ίδιος τονίζει, ότι το μάθημα των Θρησκευτικών δεν μπορεί να καθορίζεται σε ακραίες ώρες, εφόσον αυτό γίνεται για να πληγεί το εν λόγω μάθημα και οι βαθμοί του αναγράφονται στο Απολυτήριο ή το Ενδεικτικό, μαζί με τους βαθμούς των υπόλοιπων μαθημάτων του σχολείου. Βεβαίως όπως ισχύει και στην Ελλάδα, τον μαθήματος απαλλάσσονται οι μαθητές των οποίων οι γονείς, επικαλούνται εγγράφως λόγους θρησκευτικής συνειδήσεως. Ο ίδιος σημειώνει, ότι η παρακολούθηση του μαθήματος από τους μαθητές προσεγγίζει το 100%. Να σημειώσουμε ότι το μάθημα των Θρησκευτικών διδάσκεται και στις δύο πρώτες τάξεις του Δημοτικού.⁸

⁵ Τα «Θρησκευτικά ως Βιβλικό μάθημα», Θρησκευτική Παιδεία και σύγχρονη κοινωνία. Αθήνα, εν Πλώ, 2006 σ σ 223-249.

⁶ Droit prospectif 1996 σ.763.

⁷ Der Religionsunterricht und die katechetischen Unterweisung in der kirchlichen und staatlichen Trechtsordnung 1986, σ.265.

⁸ Das staatskirchenrrcht der Bundersrepublik Deutschland- Festchrift fur F.K. HENGSBACH.1990

Η ανωτέρω ρύθμιση , ισχύει και στα σχολεία της πρώην ανατολικής Γερμανίας και αναφέρει ο ίδιος ο Καθηγητής List ότι δεν επιτρέπεται να καταργηθεί ποτέ, ακόμη και αν τροποποιηθεί το σύνταγμα, γιατί το άρθρο 7 που προβλέπει τα παραπάνω, αποτελεί διάταξη του γερμανικού συντάγματος μη αναθεωρητέα.

Στην ίδια χώρα τέλος, πέρσι Κυριακή 26 Απριλίου 2009 στο κρατίδιο του Βερολίνου, διεξήχθη τοπικό δημοψήφισμα και αντικαταστάθηκε το μάθημα της Ηθικής που διδασκόταν μέχρι τότε στα σχολεία, με το μάθημα των Θρησκευτικών που είναι υποχρεωτικό, ενώ οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν ένα πρόσθετο κρατικό μάθημα Θρησκευτικών.⁹

Ο Γερμανός Καγκελάριος , προέβη το Νοέμβριο του 1997 σε δήλωση, περί του ότι το μάθημα των Θρησκευτικών, υπό μορφή Κατηχητική, πρέπει να διατηρηθεί οπωσδήποτε και πως αποτελεί « μεγάλο σκάνδαλο» το να επιδιώκουν κάποιοι στη Γερμανία να εξοβελίσουν το μάθημα αυτό. Πρόσθεσε δε, ότι το μάθημα των Θρησκευτικών δεν αποτελεί προνόμιο των Εκκλησιών της Γερμανίας, αλλά αναγκαία κρατική υπόθεση.¹⁰

Η γνωστή εφημερίδα Frankfurter Allgemeine Zeitung στο φύλλο της 30-9-1996 σελ.10, δημοσιεύει μελέτη με τον τίτλο: « Δεν υπάρχει κανένας χριστιανός χωρίς Χριστό» ,η οποία μεταξύ των άλλων αναφέρει ότι το μάθημα των Θρησκευτικών στη Γερμανία είναι δογματικό-κατηχητικό και ότι διδάσκεται σ' όλα τα σχολεία.

Οι γνωστοί γερμανοί συνταγματολόγοι Mangoldt-Klein-Stark¹¹, αναφέρουν ότι η συμμετοχή των μαθητών στο μάθημα είναι υποχρεωτική και η ύλη του μαθήματος των Θρησκευτικών και η διδασκαλία του πρέπει να είναι σύμφωνη με τις αρχές της Εκκλησίας.

Στην Αυστρία ισχύουν ό,τι και στην Γερμανία. Δηλαδή σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 10 του Αυστριακού Συντάγματος, στα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία, το μάθημα των Θρησκευτικών είναι υποχρεωτικό και έχει ομολογιακή μορφή. Διδάσκεται στα σχολεία

⁹ Δημήτρη Ζιαμπάρας , Δικηγόρος. M B A Dip/Eng. Υποψήφιος Ευρωβουλευτής Δημοκρατικών.

¹⁰ Kirche und vecht. 1988, παρ.980, σ.127.

¹¹ Das bonner Grundgesetz, τόμος I,3^η έκδοση.1985,σ. 437

και των δύο βαθμίδων και κατοχυρώνεται συνταγματικά και η διδασκαλία του τελεί υπό την άμεση εποπτεία των Εκκλησιών.
 (Ορθόδοξη, Προτεσταντική, Ρωμαιοκαθολική και Αγγλικανική) και δεν προβλέπεται απαλλαγή για κανέναν, εφόσον ανήκουν σε ορισμένη «Εκκλησία». Μάλιστα στις αίθουσες διδασκαλίας των αναφερομένων σχολείων, προβλέπεται η ανάρτηση του Σταυρού της χριστιανικής Θρησκείας, χωρίς αυτό να θεωρείται παραβίαση της Θρησκευτικής ελευθερίας τρίτων.¹² Ο Αυστριακός πανεπιστημιακός καθηγητής Pree αναφέρει ότι το μάθημα των Θρησκευτικών είναι υποχρεωτικό για όλους τους μαθητές¹³ και η διδασκαλία του μαθήματος της Θρησκειολογίας δεν προβλέπεται ενώ προσθέτει πως το μάθημα των Θρησκευτικών, ανήκει στην εσωτερική έννομη τάξη της Εκκλησίας και είναι ομολογιακού περιεχομένου.¹⁴

Στην Ελβετία το μάθημα είναι υποχρεωτικό στο δημοτικό και κατοχυρώνεται με βάση το άρθρο 27 του σε ισχύ Ελβετικού Συντάγματος¹⁵ και διδάσκεται σ' όλα τα σχολεία και των δύο βαθμίδων της Εκπαίδευσης.

Ο Mayer¹⁶ σημειώνει ότι σε πολλά Καντόνια, καταδικάστηκαν σε χρηματικές ποινές γονείς, γιατί τα παιδιά τους δεν παρακολουθούσαν το μάθημα των Θρησκευτικών ή εφόσον ήσαν οι ίδιοι αλλόθρησκοι, δεν φρόντισαν να γράψουν τα παιδιά τους σε ιδιωτικά σχολεία τα οποία ανήκουν στη Θρησκεία τους. Και αυτό γιατί η συμμετοχή στο μάθημα των Θρησκευτικών, εξισούται «προς εκπλήρωση καθήκοντος υπό του Πολίτη».¹⁷

Οι Biemer-Balbus, αναφέρουν πως το μάθημα των Θρησκευτικών τυγχάνει κατηχητικό-ομολογιακό και ότι η μορφή αυτή καθώς και η σχολική πρωινή προσευχή, είναι σύμφωνη προς το Σύνταγμα της χώρας.¹⁸ Η Βελγική νομοθεσία έχει κατοχυρώσει την υποχρεωτικότητα της διδασκαλίας, όπως προκύπτει από την από 4-3-1993 Απόφαση του Cour d' Arbitra ge.¹⁹

¹² Γ.Κρίππα, «Σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας στις χώρες της Ε.Ε»

¹³ Osterreichisches Staatsrchnrecht, 1984.

¹⁴ ο.π.

¹⁵ Odligatorisch. Ist. σ .19-20

¹⁶ ο.π

¹⁷ Der schulbe such der Erfullung einer staatsburgeypflich glei chkomme, σ.20

¹⁸ Staatslexikon 7^η έκδ.1988.σ.844

¹⁹ Juvisprudence fondamentole 5-4-1993 σ.3.

Ενδιαφέρουσα είναι η περίπτωση της Ιταλίας, όπου δεσπόζει και κυριαρχεί η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, η οποία από το 1984, έπαυσε να είναι «κρατική Εκκλησία». Το 1989 το Συνταγματικό Συμβούλιο της Ιταλίας, βεβαίωσε την υποχρέωση του Κράτους να προβλέψει το μάθημα των Θρησκευτικών, σύμφωνα με το Ρωμαιοκαθολικό δόγμα. Το 1999 η κεντροαριστερά κυβέρνηση, επιχείρησε να αλλάξει την ύλη του μαθήματος των Θρησκευτικών, με αποτέλεσμα να προκληθεί σάλος στη σχολική κοινότητα και την κοινωνία. Ο σημερινός πρωθυπουργός Μπερλουσκόνι καθιέρωσε, παρά τις αντιδράσεις της αντιπολίτευσης, το μάθημα να γίνει υποχρεωτικό και βάσει του άρθρου 8 του Συντάγματος, διδάσκεται δύο ώρες την εβδομάδα, ενώ οι δάσκαλοι των Θρησκευτικών, έπαυσαν να θεωρούνται «εθελοντές», δηλαδή δεύτερης κατηγορίας με συμβολικό μισθό και έγιναν ισότιμοι εκπαιδευτικοί προς όλους τους άλλος και πληρώνονται κανονικά.

Στην Αγγλία τα πράγματα είναι πιο σαφή και ρυθμίζονται από το Νόμο

«Περί εκπαιδεύσεως του 1988»²⁰, ο οποίος ρητά και κατηγορηματικά αναφέρει ότι το μάθημα των Θρησκευτικών είναι υποχρεωτικό, η δε ύλη του, περιέχει τις αρχές και τη διδασκαλία της χριστιανικής θρησκείας. Στη χώρα αυτή δεν υπάρχει χωρισμός Εκκλησίας -Κράτους και οι δύο αυτοί θεσμοί είναι ενωμένοι, μάλιστα ο βασιλιάς η βασίλισσα της Αγγλίας φέρει τον τίτλο «Αρχηγός της Πίστεως». Το ίδιο ισχύει και στις σκανδιναβικές χώρες, Σουηδία, Νορβηγία, Δανία, Φιλανδία, όπου δεν υπάρχει χωρισμός Εκκλησίας- Κράτους και αναγνωρίζεται η αντίστοιχη Εκκλησία, ως κρατική θρησκεία.

Στην Ολλανδία παρ' ότι είναι χώρα με αντικληρικό και αντικαθολικό χαρακτήρα, το μάθημα των Θρησκευτικών είναι υποχρεωτικό και κατοχυρώνεται από το άρθρο 32 του Συντάγματος. Στη χώρα αυτή, όπως και στο Βέλγιο το 80% περίπου των σχολείων είναι ιδιωτικά και χρηματοδοτούνται από το κράτος,

²⁰ Education reform act 1988.

προκειμένου να εισάγουν στα προγράμματά τους το μάθημα των θρησκευτικών, του οποίου η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική.²¹

Στην Ισπανία το Κράτος αναλαμβάνει την υποχρέωση να εξασφαλίζει τη θρησκευτική εκπαίδευση στα δημόσια σχολεία. Και εκεί το μάθημα είναι υποχρεωτικό και κατοχυρώνεται από το άρθρο 16 του Ισπανικού Συντάγματος.

Στη Σλοβενία, διδάσκεται ως υποχρεωτικό το μάθημα από Κληρικούς δασκάλους, σύμφωνα με το άρθρο 229 του Συντάγματος.

Στη Σλοβακία, το μάθημα είναι ισότιμο με τα υπόλοιπα και κατοχυρώνεται από το άρθρο 23 του Συντάγματος.

Στη Μάλτα, διδάσκεται ως υποχρεωτικό και η ύλη του, καθορίζεται από την Εκκλησία, η οποία και εγκρίνει και τους δασκάλους.

Στη Λετονία και στη Λιθουανία, το μάθημα διδάσκεται ως υποχρεωτικό και είναι ισότιμο προς τα άλλα μαθήματα.

Στη Ρουμανία το μάθημα εισήχθη το 1994 και είναι ισότιμο προς τα άλλα μαθήματα και όχι υποβαθμισμένο, κατοχυρωμένο με το άρθρο 32 του Συντάγματος.

Στην Κύπρο, βάσει του άρθρου 18 του Συντάγματος, και στις δύο βαθμίδες της εκπαίδευσης το μάθημα είναι υποχρεωτικό για όλους.

Στην Τσεχία διδάσκεται το μάθημα, δυο ώρες την εβδομάδα βάσει του άρθρου 7 του Νόμου 3/2002.

Στην Πορτογαλία, βρίσκεται σε ισχύ το Κονκορδάτο που έχει υπογραφεί με το Βατικανό την 7^η Μαΐου 1940 και βάσει του Νομοθετικού Διατάγματος 407/1989, εισάγεται το μάθημα των Θρησκευτικών στα σχολεία, η διδασκαλία του οποίου, καθοδηγείται από τις αρχές του Καθολικισμού.

Στις ευρωπαϊκές χώρες του πρώην ανατολικού μπλόκ που για δεκαετίες υπέστησαν το άθεο και ολοκληρωτικό καθεστώς του κομουνισμού, είχε καταργηθεί το μάθημα των Θρησκευτικών. Σήμερα μετά την κατάρρευσή του οι περισσότερες το έχουν επαναφέρει και μάλιστα ως υποχρεωτικό.

²¹ Christliche Erziehung in Europa ysm τόμ.II, Niederlande σ.26

Στη Ρωσία έχει επανέλθει το μάθημα στις περισσότερες περιοχές, αλλά δεν έχει κατοχυρωθεί νομοθετικά και επί πλέον δεν υπάρχουν τόσοι θεολόγοι εκπαιδευτικοί για να διδάξουν το μάθημα ιδιαίτερα στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση στον πολύ μεγάλο αριθμό των μαθητών, αφού μόλις μια δεκαετία πριν, άρχισαν να επαναλειτουργούν οι θεολογικές σχολές και τα θεολογικά σεμινάρια. **Στη Βουλγαρία** επανήλθε το μάθημα, το ίδιο και στην Σερβία²².

Τέλος στη γειτονική μας Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (Π.Γ.Δ.Μ), πρόσφατα αναρτήθηκε στο διαδίκτυο η είδηση ότι «...το μεσημέρι σήμερα ήχησαν οι καμπάνες σε σχεδόν όλους τους ορθόδοξους ναούς, ως ένδειξη διαμαρτυρίας, για την προ ημερών απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Π.Γ.Δ.Μ, να ακυρώσει το Νόμο για τη διδασκαλία των Θρησκευτικών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η Απόφαση αυτή του Συνταγματικού Δικαστηρίου, είχε διχάσει τον πολιτικό κόσμο και το λαό της γείτονος. Η διδασκαλία των Θρησκευτικών για πρώτη φορά φέτος καθιερώθηκε, ως μάθημα επιλογής με σχετικό Νόμο της συντηρητικής κυβέρνησης του Νίκολα Γκρούεφσκι, σύμφωνα με τον όποιο οι μαθητές της Ε' τάξης του δημοτικού, είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν μεταξύ του μαθήματος των Θρησκευτικών και της Ιστορίας των Θρησκειών. Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας της Π.Γ.Δ.Μ το 65% των μαθητών επέλεξαν το μάθημα των Θρησκευτικών».

Οι «υπερασπιστές» της διδασκαλίας των μαθήματος των Θρησκευτικών στη δημόσια Εκπαίδευση θεωρούν, ότι δεν πλήγτει τον κοσμικό χαρακτήρα του κράτους και προσθέτουν πως σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες τα θρησκευτικά διδάσκονται στην εκπαίδευση ως υποχρεωτικό μάθημα. Οι «πολέμιοι» της διδασκαλίας των μαθήματος, όπως αναφέρει η είδηση, πρεσβεύουν ότι τα θρησκευτικά, μπορούν να διδάσκονται σε θρησκευτικά ιδρύματα, όχι όμως και στα δημοτικά σχολεία.²³

²² Γ. Ν. Παπαθανασοπούλου, Εφημερίδα, ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ 24-11-2002, στο ένθετο «ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ»

²³ <http://www.sigmalive.com/news/international/> 146521.

Και ενώ τα πράγματα έτσι έχουν στη χώρα μας και στην Ευρώπη, ως μη όφειλε, τελευταία γίνεται λόγος για το αν πρέπει το μάθημα των Θρησκευτικών να παραμείνει ως έχει ομολογιακό ή να μετατραπεί σε θρησκειολογικό, όπως εισηγείται η «θεολογική» ηγεσία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, στο Υπουργείον Παιδείας, δια βίον μάθησης και Θρησκευμάτων.

Ομολογιακό είναι το μάθημα των Θρησκευτικών σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, όπου υπάρχουν οι θρησκευτικές ομολογίες. Εκεί κάθε ομολογία –Εκκλησία, δια τον Επισκόπου, έχει την ευθύνη για την έγκριση των διδασκόντων, να καταρτίζει τα Αναλυτικά Προγράμματα και να συγγράφει τα βιβλία, ενώ η Πολιτεία έχει την ευθύνη της χρηματοδότησης

Στην Ελλάδα η Πολιτεία έχει την ευθύνη για όλα, για τα Αναλυτικά Προγράμματα, τα βιβλία, τη μόρφωση και επιμόρφωση των δασκάλων και των θεολόγων καθηγητών κ.λ.π. Επομένως από την ίδρυση του νεοελληνικού Κράτους η Πολιτεία έχει θεσμοθετήσει να γίνεται το μάθημα των Θρησκευτικών με βάση την ορθόδοξη χριστιανική παράδοση και ζωή με βάση το Σύνταγμα του Κράτους και τον εκπαιδευτικό Νόμο Πλαίσιο 1566/1985.

Πραγματικά δημιουργεί μεγάλη απορία και ποικίλα ερωτηματικά αντό που συμβαίνει στη «θεολογική» ηγεσία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, η οποία αρχικά χαρακτηρίζει το μάθημα ομολογιακό και στη συνέχεια αποφαίνεται ότι η λύση θα ήταν να μετατραπεί σε θρησκειολογικό. Στην ίδια γραμμή κινείται και η λεγόμενη θεολογική Ακαδημία Βόλου, η οποία καταλήγει δια γραφίδος του Σεβασμιωτάτου Δημητριάδος κ.Ιγνατίου, όπως παρουσιάζεται στην εισήγηση του, σε Ημερίδα του Περιοδικού «Σύναξη»: « ότι το μάθημα των Θρησκευτικών πρέπει να είναι μάθημα για όλους», δηλαδή θρησκειολογικό, το οποίο θα παρακολουθούν ετερόδοξοι και αλλόδοξοι μαθητές²⁴. Αλήθεια σε τι θα μας βοηθήσει;

Είμαστε στο 2010 και για να πάμε μπροστά την Παιδεία, πρέπει να εργαζόμαστε επιστημονικά, με βάση τα πορίσματα της Παιδαγωγικής, της Διδακτικής και της ψυχολογίας με κριτήριο

²⁴ Ηλία Μπάκου, φιλολόγου-θεολόγου,» Νέα νομιμοποιητική βάσις δια το μάθημα των Θρησκευτικών». στην εφημερίδα « ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΤΥΠΟΣ»,23-04-2010

πάντοτε το παιδί και όχι τις ιδεολογίες και τις κατά καιρούς θέσεις της εφήμερης εξουσίας.

Υπάρχουν επιστημονικές εργασίες διεθνώς δημοσιευμένες, που αποδεικνύουν, ότι το θρησκειολογικό μοντέλο είναι πλέον ξεπερασμένο ως πειραματισμός θρησκευτικής αγωγής στις ευρωπαϊκές χώρες, στις περισσότερες των οποίων, το μάθημα είναι χριστιανικό. Έπειτα το μοντέλο αυτό, δε σχετίζεται με την πίστη σε κάποιο Θεό, αφού ασχολείται με την εξιστόρηση των θρησκειών και είναι αντιπαιδαγωγικό για τα παιδιά του δημοτικού, που δεν έχουν την ικανότητα να κρίνουν και να συγκρίνουν την ποικιλότητα των θρησκευμάτων, δοξασιών κ.λ.π., που προσφέρει η θρησκειολογία.

Το μάθημα όπως έχει σήμερα στο δημοτικό, είναι ενδιαφέρον, πολύτιμο και αναγκαίο, ιδιαίτερα στο σύγχρονο σχολείο, γιατί προσφέρει ένα νόημα και τρόπο ζωής στην ανθρώπινη ύπαρξη και δίνει διέξοδο στα ποικίλα υπαρξιακά και κοινωνικά προβλήματα του μαθητή.

Τέλος όπως είναι γνωστό, στα μειονοτικά σχολεία της Θράκης, διδάσκεται με φροντίδα της ελληνικής Πολιτείας, το μάθημα των μουσουλμανικών θρησκευτικών, βασισμένο στο Κοράνιο και την Ισλαμική παράδοση. Εξάλλου στην Ειδική Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης, το Κρατικό δηλαδή Ιδρυμα, που εκπαιδεύει δασκάλους για τα μουσουλμανικά σχολεία, υπάρχει υποχρεωτικό και πρωτεύον μάθημα με τίτλο «Ισλαμολογία». Οι δάσκαλοι των μουσουλμανικών δημοτικών σχολείων της Θράκης, βοηθούνται από το ελληνικό κράτος, να διδάξουν ένα μάθημα Θρησκευτικών με καθαρό ομολογιακό-μουσουλμανικό περιεχόμενο. Ερωτάται η «θεολογική» ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, πού τάσσεται υπέρ της μετατροπής του μαθήματος των ορθόδοξων Θρησκευτικών σε θρησκειολογικό. Αν υποθέσουμε, ότι θα καθιερωθεί με Νόμο στην Ελλάδα το θρησκειολογικό μάθημα, θα ισχύσει η μετατροπή αυτή και στα μειονοτικά σχολεία; Αν ισχύσει -γιατί οι Νόμοι του Κράτους έχουν γενική εφαρμογή- τότε θα καταργήσουμε ένα δικαίωμα της μουσουλμανικής μειονότητας και θα προκληθούν διεθνείς διαμαρτυρίες, ότι καταργούμε τη διδασκαλία του Κορανίου στους μουσουλμανόπαιδες. Εάν πάλι εξαιρεθούν τα μειονοτικά σχολεία από αυτή τη διάταξη, τότε θα έχουμε έλλειψη ισονομίας και διακριτικής

μεταχείρισης σε βάρος των ορθοδόξων. Κάτι απαράδεκτο με ό ,τι αντό συνεπάγεται σε μια δημοκρατία.

Εάν το μάθημα μετατραπεί από ομολογιακό σε θρησκειολογικό ,θα αναγκασθούν οι δύο Θεολογικές Σχολές της χώρας μας, να μετατρέψουν το περιεχόμενο των σπουδών τους και θα χαθεί το ενδιαφέρον πολλών ζένων φοιτητών από την Ευρώπη και την Αφρική, που έρχονται στην Ελλάδα μας για να σπουδάσουν ορθόδοξη θεολογία. Έτσι σαν χώρα, θα χάσουμε μια σημαντική γέφυρα πολιτισμικής και θρησκευτικής επαφής με τους ορθόδοξους σπουδαστές της οικουμένης με ανυπολόγιστες αρνητικής συνέπειες. Και το διπλωματικό παράδοξο:

Από τη μια πλευρά η χώρα μας πιέζει είτε διπλωματικά ,είτε μέσω άλλων διεθνών φορέων, την γείτονα Τουρκία , όπως συνέβη πριν λίγες ημέρες με την επίσκεψη τουρκικής πολυμελούς αντιπροσωπείας υπό τον τούρκο πρωθυπουργό στη χώρα μας, για να επαναλειτουργήσει την Θεολογική Σχολή της Χάλκης, ως ορθόδοξη -ομολογιακή και από την άλλη πλευρά ακούονται οι φωνές περί θρησκειολογικής μετάλλαξης των Θεολογικών σχολών. Δεν βλέπουν οι αρμόδιοι τι επικρατεί στις χώρες της Ευρώπης; Αν ήταν επιτυχημένη λύση, η θρησκειολογία, θα την εφάρμοζαν οι περισσότερες απ' αυτές. Όμως η συντριπτική πλειοψηφία των χωρών επιλέγει τη διδασκαλία της επικρατούσας θρησκείας και όχι τη θρησκειολογία²⁵ Ας μη βιαστούμε λοιπόν να απορθοδοξοποιήσουμε το μάθημα των Θρησκευτικών.

«Πιο εύκολη γίνεται η απαλλαγή των μαθητών από τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών στα ελληνικά σχολεία, με απόφαση του Υπουργείου Παιδείας»,²⁶ έγραψε πριν από καιρό ο τύπος. Το περσινό καλοκαίρι, λίγο πριν τις βουλευτικές εκλογές, η τότε ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, φρόντισε να κάνει μια σπουδαία «μεταρρύθμιση» στο μάθημα των Θρησκευτικών. Ο κάθε γονέας ενός ανηλίκου, μπορεί με μια απλή δήλωση να εξαιρείται από το μάθημα, χωρίς να αιτιολογεί το λόγο. Δεν χρειάζεται καμιά εξήγηση ή διευκρίνηση πέραν της γραπτής δήλωσης για απαλλαγή βάσει των Εγκυκλίων 91109/Γ2/10-7-2008 και 104071/Γ2/4-8-

²⁵ Βλ. άρθρο Κ.Χολέβα στη « ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,Νοέμβριος 2008.
²⁶ Εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 31—7-2008.

2008.Το δικαίωμα αυτό ισχύει για όλους τους μαθητές, όχι απλώς για τους μη ορθοδόξους.

Σε πρόσφατη επίσκεψη στην Κύπρο, η Υπουργός Παιδείας κ. Άννα Διαμαντοπούλου, προανήγγειλε ότι, « ίσως το μάθημα των Θρησκευτικών να γίνει προαιρετικό...»²⁷. Βεβαίως από το μάθημα των Θρησκευτικών, σήμερα μπορούν να απαλλαγούν νόμιμα, αλλόθρησκοι και ετερόδοξοι μαθητές εφ' όσον το επιθυμούν με αίτησή τους και όχι αυτεπάγγελτα. Η εμπειρία πολλών συναδέλφων και της ιδικής μας, μας βεβαιώνει ότι, πολλοί αλλόθρησκοι ή ετερόδοξοι μαθητές παρακολουθούν το μάθημα των Θρησκευτικών και συμμετέχουν ενεργώς και μάλιστα με ενδιαφέρον σ' αυτό, και βαθμολογούνται κανονικά, χωρίς να κάνουν χρήση του δικαιώματός τους. Εάν τα μάθημα είχε θρησκειολογικό χαρακτήρα δε θα μπορούσαν να τύχουν απαλλαγής οι μαθητές, θα ήταν δηλαδή απολύτως υποχρεωτικό. Η απαλλαγή από το μάθημα, εσφαλμένα θεωρείται ως προστασία της συνειδήσεως και της ανεξιθρησκίας των μαθητών. Αυτό συμβαίνει λανθασμένα και ταυτίζουν το μάθημα των Θρησκευτικών με την εκκλησιαστική κατήχηση που γίνεται στις Ενορίες. Το μάθημα όπως αναφέραμε παραπάνω, είναι ενταγμένο στο πλαίσιο του δημοτικού σχολείου και εκπληρώνει παιδαγωγικούς και όχι εκκλησιαστικούς σκοπούς. Η ελληνική κοινωνία, μέσω των εκπροσώπων της, που νομοθετούν στη Βουλή, επιθυμεί να διδάσκονται τα παιδιά της, ανάμεσα στα άλλα γνωστικά αντικείμενα και το μάθημα της θρησκευτικής αγωγής με ιδιαίτερη βαρύτητα στη θρησκευτική παράδοση της χώρας, δηλαδή στα δόγματα και τη ζωή της ορθόδοξης Εκκλησίας.

Ανεξάρτητα με το αν κανείς πιστεύει ή όχι, η γνώση των βασικών στοιχείων της ορθοδοξίας, της ιστορικής εξέλιξης της Εκκλησίας και του ρόλου που αυτή έπαιξε στη διαμόρφωση της νεοελληνικής κοινωνίας και του πολιτισμού, αποτελεί βασική προϋπόθεση για να καταλάβουμε ποιοι είμαστε και πως λειτουργούμε μέσα στο χώρο και στο χρόνο. Η σκέψη των Ελλήνων συμπολιτών μας που επιμένουν να πιστεύουν ότι το μάθημα να γίνει προαιρετικό, είναι τόσο απαράδεκτη, όσο η αντίληψη, πως οι μαθητές με αναρχικά πολιτικά φρονήματα, επειδή δεν πιστεύουν στην κρατική εξουσία, δεν θα πρέπει να υποχρεούνται να μελετούν τη συγκρότηση και την

²⁷ Κυπριακή Εφημερίδα ΑΛΗΘΕΙΑ 16-2-2010

εξέλιξη του ελληνικού κράτους, στο μάθημα της Κοινωνικής και πολιτικής αγωγής. Με την εγκύκλιο αυτή το Υπουργείο Παιδείας, εισάγει έναν ανοίκειο διαχωρισμό, ανάμεσα στα προβλεπόμενα διδασκόμενα μαθήματα. Όλα υποχρεωτικά και ένα προαιρετικό. Εάν κατά το προσεχές σχολικό έτος σημειωθούν μαζικές απαλλαγές από το μάθημα των Θρησκευτικών τότε πως θα απασχολούνται οι απαλλασσόμενοι μαθητές από το μάθημα κατά τη διάρκεια του σχολικού προγράμματος; Θα βγαίνουν στο προαύλιο και θα παίζουν; Θα μοιράζονται σε άλλες τάξεις με ό,τι αυτό συνεπάγεται; Ή θα ωθούν και άλλους ορθόδοξους μαθητές να ζητήσουν την απαλλαγή τους κ.λ.π; Και μια επισήμανση. Ενώ η ελληνική Πολιτεία κατά καιρούς, αρνείται να συμμορφωθεί με Αποφάσεις Ελληνικών ή Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων, οι οποίες δικαιώνουν φυσικά πρόσωπα ή φορείς έπειτα από προσφυγές τους, για διάφορα θέματα σπεύδει να υιοθετήσει μια απλή σύσταση της Αρχής του Συνηγόρου του Πολίτη, δημιουργώντας ποικίλα προβλήματα, τα οποία η εκπαιδευτική κοινότητα, εντελώς ακάλυπτη και απροετοίμαστη θα κληθεί να αντιμετωπίσει πρώτη. Με την εγκύκλιο αυτή όμως παραβιάζεται το Σύνταγμα που αναγνωρίζει ρητά ως «επικρατούσα θρησκεία», ορθοδοξία Ελλάδα την Ορθοδοξία. (άρθρο 3, παρ.1) και προβλέπει ρητά ως «σκοπό» της παιδείας την «ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης» (άρθρο 16,2), θεωρώντας «υποχρεωτική» την εννιάχρονη παιδεία και όλα τα μαθήματά της (άρθρο 16.3).

Εάν στο μάθημα των Θρησκευτικών αναφέρονται και άλλες θρησκείες ή δόγματα, όπως εισήλθαν για παράδειγμα στο νέο Βιβλίο Θρησκευτικών της ΣΤ' τάξης, τότε είναι υποχρεωμένοι να συμμετέχουν σ' αυτό, όλοι οι μαθητές χωρίς καμιά εξαίρεση. Στο βιβλίο αυτό, που ονομάζεται Θρησκευτικά-αναζητώντας την αλήθεια στη ζωή μας- και στο εξώφυλλο του δυστυχώς δεσπόζει το έμβλημα της «Παγκοσμιοποίησης», όπου πίσω από τη μορφή του Χριστού αποτυπώνονται όλες οι αρχαίες θρησκείες, αφιερώνονται αρκετές σελίδες στους ετερόδοξους και αλλόθρησκους (Λατίνους, Ευαγγελικούς, Προτεστάντες, Πεντηκοστιανούς Εβραίους, Μωαμεθανούς), με αναλυτικές περιγραφές, έτσι που να υπάρχει σύγχυση τελικά στα παιδιά, για το ποιος είναι «ο αληθινός Θεός» και η «αλήθεια», ενώ είναι διάχυτο το πνεύμα της «πανθρησκείας».

Και κάτι σημαντικό. Ο Μέγας Γρηγόριος ο Θεολόγος, είναι στη σειρά των μαθημάτων μετά τον Μωάμεθ αν και προηγείται χρονολογικά, ενώ στο τέλος του βιβλίου αναφέρονται ο Ακάθιστος ύμνος, το Άγιο Όρος και ο Πατροκοσμάς. Βέβαια όλα αυτά τα κεφάλαια είναι ενταγμένα στην ενότητα ως επίκαιρα μαθήματα στο τέλος του βιβλίου, με συνέπεια τα ελληνόπουλα να μην προφτάσουν ίσως ποτέ να διδαχθούν τις σχετικές ενότητες ιδίως στα ολιγοθέσια σχολεία, μαθαίνοντας όμως πρώτα τα πάντα, για τις άλλες θρησκείες.

Δεν μπορούμε να δεχθούμε ότι είναι ευρωπαϊκή εντολή, να μην αποκαλύπτονται γραπτώς, οι λόγοι απαλλαγής από το μάθημα. Αν ίσχυε αυτό, τότε θα έπρεπε η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, να είχαν προ πολλού διαμαρτυρηθεί για την απαλλαγή των Μουσουλμάνων της Θράκης, από την εξέταση στα Πανεπιστήμια και στα Α.Τ.Ε.Ι., η οποία γίνεται με ρητή δήλωση του θρησκεύματος τους.²⁸ Πρόκειται για μια σαφή περίπτωση δημόσιας δήλωσης θρησκεύματος επί δημοσίου εγγράφου, ενώ δεν αναγράφεται η απαληφθείσα αναγραφή του θρησκεύματός μας, στα Απολυτήρια, στα Ενδεικτικά και στα λοιπά έγραφα του σχολείου. Για όσους αντιπαραθέτουν νομικά επιχειρήματα για το θέμα αυτό, θυμίζουμε το άρθρο 1 παράγραφος 3 του ισχύοντος Συντάγματος. Η διάταξη αυτή η οποία δεν αναθεωρείται αναφέρει ότι: «Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το Λαό, υπάρχουν υπέρ του Λαού και του Έθνους και ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα». Επομένως είναι υποχρέωση κάθε δημοκρατικού πολίτη να απαιτεί με κάθε νόμιμο μέσο την πιστή τήρηση του Συντάγματος.

Πρέπει να διδάσκεται το μάθημα των Θρησκευτικών από το δάσκαλο της τάξης όπως γίνεται μέχρι σήμερα ή από Θεολόγο Καθηγητή, όπως συμβαίνει με τη διδασκαλία των Ξένων γλωσσών, τη Μουσική και τη Φυσική αγωγή;

Το θέμα είναι πολύ λεπτό και χρειάζεται προσεκτικούς χειρισμούς. Είναι γεγονός ότι οι δάσκαλοι, δεν έχουν διδαχθεί θεολογικές γνώσεις και ειδική διδακτική του μαθήματος των θρησκευτικών στα Παιδαγωγικά Τμήματα που φοίτησαν σε

²⁸ Βλέπε έντυπο συμμετοχής στις πανελλαδικές εξετάσεις

αντίθεση με τις πάλαι ποτέ Παιδαγωγικές Ακαδημίες. Στην Ευρώπη των 27, δεν μπορεί ένα δάσκαλος να διδάξει το μάθημα των θρησκευτικών, χωρίς να έχει αποδεδειγμένα πανεπιστημιακή θεολογική κατάρτιση. Ο καθηγητής Παιδαγωγικής και Κοσμήτορας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Ιωάννης Κογκούλης σε επιστολή του, πέρσι, στον Υπουργό Παιδείας αναφέρει μεταξύ των άλλων τα έξης: « ...υπάρχει μια σαφής στάση περιθωριοποίησης του μαθήματος των Θρησκευτικών και κατ' επέκταση της ελληνορθόδοξης προσανατολισμένης παιδείας», καθώς επίσης, ότι « σημαντικός ίσως αριθμός δασκάλων, δεν επιθυμεί να διδάξει το μάθημα των θρησκευτικών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση». Μεταξύ των άλλων ο κοσμήτορας της Θεολογικής του ίδιου Πανεπιστημίου, εισηγείται στην ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας, το μάθημα των θρησκευτικών στο δημοτικό σχολείο να διδάσκεται πρώτον από θεολόγους εκπαιδευτικούς, εξειδικευμένους προς τούτο, στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και δεύτερον, η δίωρη διδασκαλία του μαθήματος να επεκταθεί σ' όλες τις τάξεις του δημοτικού, όπως συμβαίνει σε αρκετά Μέλη-Κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών κ. Ιερώνυμος, υπήρξε ιδιαίτερα καυστικός έναντι της Πολιτείας σε πρόσφατη συνάντηση του με την Υπουργό Παιδείας κ. Διαμαντοπούλου, με την ευκαιρία του ζητήματος που δημιουργήθηκε με την επιχείρηση αποκαθήλωσης των θρησκευτικών συμβόλων από τα δημόσια καταστήματα. Στη συνάντηση αυτή δεν παρέλειψε να αναφερθεί στη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών στο δημοτικό, την αύξηση των ωρών διδασκαλίας και την άνιση μεταχείριση των θεολογικών σπουδών στην Ελλάδα

Βέβαια στο θέμα αυτό, που έθιξε πρόσφατα και ο Αρχιεπίσκοπος, τοποθετήθηκε το ανώτατο συνδικαλιστικό όργανο των δασκάλων, η Δ.Ο.Ε δια του Προέδρου του, ότι « η πρόταση αυτή είναι πέρα από κάθε επιστημονική και παιδαγωγική άποψη », λέγοντας πως « όλες οι έρευνες έχουν καταδείξει ότι ο στην ηλικία αυτή, τα παιδιά έχουν ανάγκη από έναν πολυδύναμο δάσκαλο. Δεν είναι δυνατόν ένας μαθητής του δημοτικού να παρακολουθεί δέκα δασκάλους διαφορετικών ειδικοτήτων όπως στο γυμνάσιο».

Τα ζητήματα αυτά, σήμερα, θέλουμε να πιστεύουμε ότι αντιμετωπίζονται υπεύθυνα και μελετώνται σοβαρά από το αρμόδιο Υπουργείο Παιδείας, γιατί είναι δυνατόν, σε αντίθετη περίπτωση να οδηγήσουν σε ρήξεις και οξύτατες αντιπαραθέσεις στον εναίσθητο χώρο της παιδείας.

Σχετικά με το διορισμό ετερόδοξων δασκάλων στο δημοτικό σχολείο, σε ιστοσελίδα της 8^{ης} Φεβρουαρίου 2010, εμφανίστηκε η είδηση για την Απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, που κρίνει παράνομη την απαγόρευση σε ετεροδόξους δασκάλους να διδάσκουν το μάθημα των Θρησκευτικών σε δημοτικά σχολεία και καταδικάζει τον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Το Πρακτικό αυτό του Συμβουλίου της Επικρατείας (νυπ' Αριθ.347/2002), που αναμένεται να προκαλέσει αντιδράσεις από την πλευρά της Εκκλησίας, διαδέχεται την Απόφαση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών δεδομένων για τη μη αναγραφή του Θρησκεύματος στα Απολυτήρια των σχολείων και την περίφημη Δήλωση απαλλαγής των μαθητών από τη διδασκαλία των Θρησκευτικών. Ο τότε Υπουργός, είχε σπεύσει να κλείσει το θέμα, τονίζοντας ότι καμιά μεταβολή δε θα γίνει στη διδασκαλία του μαθήματος. Τώρα το Ε' Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας, υποχρεώνει το Υπουργείο Παιδείας να αποσύρει διάταξη, που απαγορεύει να διορισθούν ετερόδοξοι εκπαιδευτικοί σε μονοθέσια δημοτικά σχολεία και τελειώνει: «Κανένας δεν μπορεί να εξαναγκασθεί με οποιονδήποτε τρόπο να αποκαλύψει, είτε αμέσως είτε εμμέσως, το θρήσκευμα ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις». Κατά συνέπεια «ούτε με τυπικό Νόμο, ούτε με Διοικητική Πράξη μπορεί να θεσπισθεί ως τυπικό προσόν ή κώλυμα για την κατάληψη θέσεως σε δημόσια Υπηρεσία, η πίστη ή αντίστοιχα η αποχή από την πίστη σε θρησκευτική δοξασία», αναφέρουν οι δικαστές.

Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Επικρατείας, ο Νόμος 1771/1988 δε θεσπίζει απαγόρευση διορισμού σε εκπαιδευτικούς με βάση το θρήσκευμα, αφού «ούτε η υπηρεσία δικαιούται να ερευνήσει ή να καταγράψει τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις, ούτε οι δάσκαλοι ή οι μαθητές υποχρεούνται να τις αποκαλύψουν εκ των προτέρων».

«Διαφορετικό είναι», για τους δικαστές, «το ζήτημα της τυχόν αδυναμίας δασκάλου να διδάξει το μάθημα των Θρησκευτικών για

το λόγο, ότι η διδακτέα ύλη, που καθορίζεται στην ισχύουσα νομοθεσία, περιλαμβάνει συστηματική κατήχηση και διδασκαλία ορισμένου δόγματος, το οποίο ο ίδιος δεν ασπάζεται και ως εκ τούτου περιέρχεται σε σοβαρό δίλημμα συνειδήσεως».

«Το ζήτημα αυτό θα επιλύεται κατά περίπτωση στο πλαίσιο των δυνατοτήτων και των αναγκών της υπηρεσίας», καταλήγει το σκεπτικό. Η Υπηρεσία σύμφωνα με τον καθηγητή Σπυρίδωνα Τρωιάνο, πρέπει να κάνει χρήση εξαιρέσεων με πολλή φειδώ και στη συγκεκριμένη περίπτωση οφείλει να τοποθετήσει τον αλλόθρησκο ή τον ετερόδοξο δάσκαλο, όχι σε μονοθέσιο, αλλά σε πολυθέσιο σχολείο, ώστε να διδάξει το μάθημα των θρησκευτικών, κάποιος άλλος ορθόδοξος δάσκαλος. Η ανωτέρω πρόταση νιοθετήθηκε από το νομοθέτη που στο άρθρο 16 του ανωτέρω Νόμου, προέβλεψε το διορισμό ετεροδόξων ή αλλοθρήσκων δασκάλων η νηπιαγωγών σε πολυθέσια σχολεία η σε διθέσια νηπιαγωγεία. Εκεί περιορίζονται στη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών σε ομόδοξους ή ομόθρησκους με αυτούς μαθητές, εφόσον προβλέπεται το μάθημα αυτό.²⁹ Τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να διευκρινίζονται επαρκώς από τους νομολογούντες και να μην αφήνουν τον εκάστοτε Διευθυντή του σχολείου να αυτοσχεδιάζει και να πράττει κατά συνείδηση, διακινδυνεύοντας να υποπέσει σε σοβαρό ατόπημα.

Το Πρακτικό αυτό του Συμβουλίου της Επικρατείας, εκδόθηκε με αφορμή προεδρικό διάταγμα για το διορισμό πολιτών, των Κρατών –Μελών της Ευρωπαϊκής ένωσης, ως εκπαιδευτικών σε μονοθέσια, διθέσια και τριθέσια δημοτικά σχολεία της χώρας μας³⁰.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αναγκαστικά, Σεβασμιώτατε, Θεοφιλέστατε, αγαπητοί μου συμπρεσβύτεροι, εντιμότατοι άρχοντες πάσης Αρχής και Εξουσίας,

²⁹ Σ.Τρωιάνου ,Παραδόσεις Εκκλησιαστικό Δικαίου α' έκδοση, τ. Α' Αθήνα 1982.σ.55, β' έκδοση (1984) σ.79.

³⁰ Εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» της 13-11-2002

κυρίες κύριοι, και αγαπητά μας παιδιά, η ταπεινή μας εισήγηση, έφθασε στο τέλος.

Σε μερικά σημεία της, αναφερθήκαμε αναλυτικότερα στο θέμα των Θρησκευτικών και σ' άλλα είμαστε πολύ συνοπτικοί.

Προσπαθήσαμε να εμφανίσουμε την κατάσταση στο χώρο των Θρησκευτικών στο δημοτικό, όπως τη βιώνουμε οι δάσκαλοι, οι γονείς και οι μαθητές σήμερα, παρά να την επικρίνουμε ασύνετα.

Ειλικρινά αδυνατούμε να εξηγήσουμε την απαξίωση που γίνεται τα τελευταία χρόνια στο μάθημα των Θρησκευτικών. Πρόκειται άραγε για μια ομολογία αποτυχίας ή για την καλλιέργεια κλίματος μετατροπής του χαρακτήρα του μαθήματος, που προφανώς σημαίνει. νέα προγράμματα, νέα βιβλία, νέα CD-ROM, νέες επιμορφώσεις, που σημαίνουν τέλος αυτά, νέες οικονομικές δαπάνες, εν μέσω της μεγάλης οικονομικής κρίσης που βιώνουμε. Δεν είναι τυχαίο πάντως ότι οι παραπάνω αλλαγές-μετατροπές επιχειρούνται στο μάθημα των Θρησκευτικών, από μια μικρή ομάδα αλληλοεξαρτούμενων σχολικών Συμβούλων «Θεολόγων», ενώ αντίθετες σ' αυτές, είναι οι θέσεις, που κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί και διατυπώνονται από την Εκκλησία της Ελλάδος και της Κρήτης, τις Θεολογικές Σχολές, τις δύο Πανελλήνιες Ενώσεις Θεολόγων, τις κατά τόπους Ενώσεις και τους Συνδέσμους Θεολόγων. Δε γνωρίζουμε πώς και με ποιους τελικά, μπορεί να εφαρμοσθεί αυτό το προτεινόμενο μοντέλο θρησκειολογίας στα σχολεία.

Όλοι εμείς οι δάσκαλοι, που δεν καλούμαστε να χαράζουμε εκπαιδευτική πολιτική, αλλά υποχρεωνόμαστε από το Σύνταγμα και τους Νόμους του Κράτους, αυτή την εκπαιδευτική πολιτική να την εφαρμόζουμε πιστά, αλλά και εσείς οι γονείς και κηδεμόνες, η κοινωνία μας στο σύνολό της, έχουμε όλοι το αναφαίρετο δικαίωμα, να σταθούμε κριτικά, απέναντι, στις όποιες αλλαγές και μεταρρυθμίσεις έρχονται και μάλιστα με μεγάλη ταχύτητα.

Είναι ψευδές το επιχείρημα ότι η διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών, παραβιάζει τις αρχές του Ευρωπαϊκού Δικαίου (Συνθήκη Ρώμης), τα ατομικά δικαιώματα, ή ότι υπάρχει ευρωπαϊκή υποχρέωση κατάργησης ή περιθωριοποίησης του μαθήματος.³¹

³¹ «Γιατί Θρησκευτικά σήμερα», Πρακτικά Α' συνάντησης Θεολόγων καθηγητών, Αθήνα 2000.

Οι διαμαρτυρίες μας, δεν πρέπει να επικεντρώνονται μόνον στις περικοπές των επιδομάτων και του 13^{ου} και 14ου μισθού μας ημών των εκπαιδευτικών και στις αυξήσεις φόρων όλων μας, αλλά θα πρέπει να επικεντρωθούν και στη διαφύλαξη των διαχρονικών αξιών και των παραδόσεών μας. Μήπως ήλθε ο καιρός, οι ορθόδοξοι δάσκαλοι, όπως χαρακτηριστικά λέγει ο γέροντας Παΐσιος του Αγίου Όρους, να κάνουμε μια απεργία για την υπεράσπιση των ελληνορθόδοξων αξιών; Τότε ίσως θα μπορέσει να έρθει η εποχή, όπου η καρδιά του κόσμου δε θα χτυπά στο Χρηματιστήριο, αλλά θα συγκινείται στα δάκρυα μιας πτωχής μικρούλας, τα οποία μπροστά στο Θεό αξίζουν περισσότερο, από τη σοφία του κόσμου κατά το Ντοστογιέφσκι³².

Είναι κρίμα και άδικο στη συντριπτική ορθόδοξη Ελλάδα μας, να επιχειρείται τέτοια υποβάθμιση του μαθήματος των Θρησκευτικών. Η χριστιανική και η ορθόδοξη παράδοση, πρέπει να διδάσκεται, γιατί αποτελούν τις κυριότερες βάσεις του Ευρωπαϊκού και του Ελληνικού πολιτισμού.

Κλείνουμε με τα λόγια του πανεπιστημιακού καθηγητή Σωτηρίου Δεσπότη³³: «Κάποιος Ευρωπαίος ευρωβουλευτής είχε πρόσφατα πει, ότι η Ελλάδα τρέχει ασθμαίνοντας να ανεβεί στο τρένο της Ευρώπης, από το οποίο κατεβαίνουν...οι Ευρωπαίοι. Εάν το τρένο, στο οποίο τρέχει, να επιβιβαστεί η Ελλάδα, είναι αυτό της υλικής ευημερίας, των χρημαστηριακών δεικτών και αξιών, τότε θα πρέπει να ξέρουν οι ταγοί της ότι αυτό το τρένο οδηγεί το πολύ στον καναπέ κάποιου ψυχαναλυτή και είναι προ πολλού αδειανό και ξεπερασμένο. Οι Ευρωπαίοι ήδη ανηφορίζουν σε κάποιο Eiihi, σε κάποια ορθόδοξη Εκκλησία, σε κάποιο Άγιο Όρος, προκειμένου να γνωρίσουν το πλήρωμα της ζωής, που έχασαν με τον πολιτισμό τους... Γυρνάνε.... από εκεί από όπου εμείς φεύγουμε». Όταν ο έλληνας πρωθυπουργός K. Καραμανλής, διαπραγματευόταν την είσοδο της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Καγκελάριος της Γερμανίας Willy Bramdt του είχε πει με έμφαση: «Από σας τους Έλληνες δεν περιμένουμε τις ντομάτες και το τζατζίκι. Αυτά τα

³² Οι επιλογικές αυτές σκέψεις έχουν διατυπωθεί από τους K. Δεληκωνσταντή και π. Μ. Καρδαμάκη στο συλλογικό τόμο: Η Ορθοδοξία ως Πρόταση Ζωής. Εκδόσεις Ακρίτα 1993 σ.235.

³³ δρ.Σωήριος Δεσπότης Πανεπιστημιακός Καθηγητής Θεολόγος,«Το μάθημα των ορθόδοξων Θρησκευτικών στο Κέντρο της Ευρώπης».(WWW. Parembasis.gr.Αναρτήθηκε 9-2-2010).

αγοράζουμε από άλλους πιο φθηνά. Από σας περιμένουμε αξίες, περιμένουμε πολιτισμό» Και εμείς θα προσθέταμε. «Περιμένουμε Ορθοδοξία»

Σας ευχαριστώ θερμά για την προσοχή σας.